

HE 11/2011 vp

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VUODEN 2011
TOISEKSI LISÄTALOUSARVIOKSI**

Viitaten tämän esityksen yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,
että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen toiseksi lisätaloussarvioksi vuodelle 2011.

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jutta Urpilainen*

YLEISPERUSTELUT

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys vuoden 2011 *toiseksi* lisätalousarvioksi.

Vuoden 2011 BKT:n kasvuksi ennustetaan 3,9 prosenttia. Kotimaisen kysynnän arvioidaan vauhdittavan kuluvaan vuoden kasvua merkittävimmin. Vienti jatkaa kohtalaisen hyvässä vauhdissa, mutta sen vaikutus kasvuun pienenee. Yksityisten investointien kysyntänäkymät ovat hyvät. Kansantalouden investoinnit kasvavat BKT:ta nopeammin. Investointiaste nouseekin miltei vuosien 2000—2008 keskimääräiselle tasolle. Työllisyystilanteen odotetaan paranevan kuluvaan vuoden aikana hitaasti. Työllisten määrä kasvaa 1,5 prosenttia ja työttömyysaste alenee 7,7 prosenttiin. Pitkäaikaisyöttömien määrän arvioidaan edelleen kasvavan. Kuluvana vuonna kuluttajahinnat nousevat 3,4 prosenttia.

Julkisen talouden velkaantuminen jatkuu, vaikka suotuista suhdannetilanteesta, välillisen verotuksen kiristäminen ja elvytystoimien asteittainen päättymisen kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa tänä vuonna. Julkisyhteisöjen velka on vajaa 50 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2011 lopussa.

Lisätalousarvioesityksessä varsinaisten tulojen arviota ehdotetaan korotettavaksi nettomääräisesti 846 milj. eurolla.

Ansio- ja pääomatuloverojen arviota ehdotetaan korotettavaksi 404 milj. eurolla. Tuloarvion korotus perustuu ennakoitua suurempiin alkuvuoden kertymätietoihin ja vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saatuihin ennakkotietoihin, joiden mukaan pääomatuloveron tuotto vuonna 2010 oli suurempi kuin aikaisemmin on ennakoitu. Tämä kasvattaa valtion jako-osuutta vuosille 2010 ja 2011. Tästä aiheutuvat jako-osuuksien oikaisut lisäävät valtion verokertymää noin 290 milj. eurolla.

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 182 milj. euroa ennakoitua vähemmän. Taustalla ovat sekä kuluvaan vuoden kertymätiedot että vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saadut ennakkotiedot, joiden mukaan verovuoden 2010 lopullinen yhteisöveron määrä jää selvästi aiemmin ennakoitua pienemmäksi.

Arvonlisäveron tuottoarvioon ehdotetaan 303 milj. euron lisäystä johtuen vahvistuneesta yksityisen kulutuksen kehityksestä. Myös arvio uusien henkilöautojen myynnistä on noussut, minkä johdosta autoveroarviota ehdotetaan korotettavan 95 milj. euroa.

Suomen Pankki tulouttaa valtiolle voitostaan 45 milj. euroa aiemmin arvioitua enemmän. Valtion liikelaitosten voiton tuloutus on noin 180 milj. euroa ennakoitua suurempi, minkä taustalla on Senaatti-kiinteistöjen kasvanut voiton tuloutus.

Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämiseksi työllistämis-, koulutus- ja erityistoimien rahoitukseen ehdotetaan 28 milj. euron määrärahan ja 4 milj. euron valtuuden lisäystä. Lisä-

Talouden näkymät

Tuloarviot

Työllisyyden tukeminen

määrärahaa arvioidaan käytettävän mm. työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja valmentavaan koulutukseen. Toimenpiteissä olevien määrän lisäys on keskimäärin 3 700 henkilöä.

Tasapaino ja valtionvelka

Varsinaisten tulojen 846 milj. euron lisäykset ja määrärahojen 32 milj. euron lisäykset huomioon ottaen vuoden 2011 toinen lisätalousarvioesitys vähentää nettolainanoton tarvetta 815 milj. euroa. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2011 ehdotetaan 8,2 mrd. euroa, jolloin valtionvelan määrä vuoden lopussa olisi 83 mrd. euroa.

Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2010 Tilinpäätös	2011 Hyväksytty talousarvio (TA+I LTA)	2011 Hallituksen esitys	2011 Yhteensä
Määrärahat yhteensä				
(pl. valtionvelan vähentäminen)	49 880	51 242	32	51 273
— Valtionvelan korot (pääluokka 36)	1 867	1 933	-	1 933
Valtionvelan vähentäminen				
(pääluokka 37)	-	-	-	-
— Nettokuoletukset	-	-	-	-
— Velanhallinta	-	-	-	-
Tuloarviot yhteensä				
(pl. nettolainanotto ja velanhallinta)	39 051	42 230	846	43 076
— Verotulot	32 207	35 539	620	36 159
— Muut tulot	6 844	6 690	226	6 917
— Kumulatiivisen ylijäämän käyttö	-	-	-	-
Nettolainanotto ja velanhallinta				
(mom. 15.03.01)	11 272	9 012	-815	8 197
— Nettolainanotto	11 038	9 062	-815	8 247
— Velanhallinta	234	-50	-	-50

Vaalikauden kehys

Lisätalousarviossa kehykseen luettavia menoja ehdotetaan lisättäväksi 32 milj. eurolla, jolloin vuoden 2011 kehysmenojen taso olisi 37 824 milj. euroa.

Vuodelle 2011 aiemmin vahvistettu menokehys hinta- ja rakennekorjattuna on 38 093 milj. euroa. Tämän pohjalta laskettuna vuoden 2011 jakamattomaksi varaukseksi jäisi 270 milj. euroa. Lisäksi vuodelta 2010 jäi käyttämättä menokehyksen jakamatonta varausta, josta kauden 2008—2011 kehyssäännön mukaisesti voidaan vuonna 2011 käyttää kertaluonteisiin menoihin enintään 100 milj. euroa.

Eduskunnan vuodelle 2011 hyväksymät määrärahat ja nyt ehdotettavat määrärahojen muutokset pääluokittain, euroa

	Pääluokka	Hyväksytty talousarvio (TA+I LTA)	Hallituksen esitys	Yhteensä
21.	Eduskunta	133 253 000	-	133 253 000
22.	Tasavallan presidentti	21 837 000	-	21 837 000
23.	Valtioneuvoston kanslia	79 285 000	-	79 285 000
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 268 352 000	-	1 268 352 000
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	836 350 000	-	836 350 000
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 325 426 000	-	1 325 426 000
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 856 293 000	-	2 856 293 000
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	15 620 899 000	3 809 000	15 624 708 000
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6 729 748 000	-	6 729 748 000
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 831 928 000	-	2 831 928 000
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 059 339 000	-	2 059 339 000
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	3 701 249 000	28 000 000	3 729 249 000
33.	Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	11 518 334 000	-	11 518 334 000
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	326 333 000	-	326 333 000
36.	Valtionvelan korot	1 933 000 000	-	1 933 000 000
Yhteensä		51 241 626 000	31 809 000	51 273 435 000

Eduskunnan vuodelle 2011 hyväksymät tuloarviot ja nyt ehdotettavat tuloarvioiden muutokset osastoittain, euroa

	Osasto	Hyväksytty talousarvio (TA+I LTA)	Hallituksen esitys	Yhteensä
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	35 539 174 000	620 000 000	36 159 174 000
12.	Sekalaiset tulot	4 702 988 000	-	4 702 988 000
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 795 680 000	226 400 000	2 022 080 000
15.	Lainat (pl. nettolainanotto ja velanhallinta)	191 803 000	-	191 803 000
Yhteensä (pl. nettolainanotto ja velanhallinta)		42 229 645 000	846 400 000	43 076 045 000
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	9 011 981 000	-814 591 000	8 197 390 000
Yhteensä		51 241 626 000	31 809 000	51 273 435 000

Vuoden 2011 II lisätalousarvio

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	620 000 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	222 000 000
01. Ansio- ja pääomatuloverot, lisäystä	404 000 000
02. Yhteisövero, vähennystä	-182 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	303 000 000
01. Arvonlisävero, lisäystä	303 000 000
10. Muut verot	95 000 000
03. Autovero, lisäystä	95 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYyntITULOT JA VOI- TON TULOUTUKSET	226 400 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	45 000 000
01. Osuus Suomen Pankin voitosta, lisäystä	45 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	181 400 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset, lisäystä	181 400 000

Osasto 15

15. LAINAT	-814 591 000
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	-814 591 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta, vähennystä	-814 591 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

31 809 000

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 28	€
28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 809 000
80. Ahvenanmaan maakunnan tukeminen	3 809 000
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha), lisäystä	3 809 000

Pääluokka 32	
32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	28 000 000
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	28 000 000
51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha), lisäystä	28 000 000

Määrärahojen kokonaismäärä:

31 809 000

TULOARVIOT

Osasto 11 VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 404 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvion korotus perustuu alkuvuoden kertymätietoihin ja vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saatuihin ennakkotietoihin. Alkuvuoden ennakoitua paremmat kertymätiedot lisäävät valtion ansio- ja pääomatuloverokertymää noin 110 milj. euroa ja vuoden 2010 verotustietojen perusteella tehtävät jako-osuuksien muutokset noin 290 milj. eurolla.

Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa ansio- ja pääomatuloverojen tuloarviota alennettiin. Perusteena olivat vuoden 2009 verotusaineistoon pohjautuvat laskelmat vuodelle 2011 vahvistettavista ansio- ja pääomatuloverojen tilityksissä sovellettavista jako-osuuksista, joiden mukaan valtion jako-osuus muodostui pienemmäksi kuin talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oletettiin. Kesäkuun

alussa vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saatujen ennakkotietojen perusteella pääomatuloveron määrä verovuonna 2010 nousee aiemmin ennustettua korkeammaksi. Tästä syystä sekä verovuodelle 2010 että 2011 sovellettavia jako-osuuksia on tarkoitus muuttaa siten, että ne vastaavat pääomatuloveroennusteen nousua. Uusia jako-osuuksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran aikaisintaan heinäkuussa tehtävässä tilityksessä. Verovuoden 2010 osalta valtion kertymä kasvaa jako-osuuden oikaisun seurauksena noin 170 milj. eurolla ja vuoden 2011 osalta oikaisun arvioidaan lisäävän valtion verotuloja noin 120 milj. eurolla suhteessa budjetoituun. Muiden veronsaajien verokertymä pienenee yhteensä vastaavalla määrällä.

Käytettävissä olevista verotuksen valmistumista koskevista ennakkotiedoista ei voi selvittää, mistä eristä pääomatuloveroennusteen ylityminen johtuu. Todennäköisimmin syynä

ovat luovutusvoitot, jotka riippuvat varallisuusarvojen kehityksestä ja joiden muutosten

arviointi erityisesti suhdannekäänteissä on erittäin vaikeaa.

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2011 (milj. euroa)

	talousarvio	II lisätalous- arvioesitys	yhteensä
Ansio- ja pääomatuloverojen kertymät			
— samalta verovuodelta	6 295	210	6 505
— aikaisemmilta verovuosilta	473	180	653
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	351	14	365
Yhteensä	7 119	404	7 523

2011 II lisätalousarvio	404 000 000
2011 I lisätalousarvio	-291 000 000
2011 talousarvio	7 410 000 000
2010 tilinpäätös	6 495 559 952
2009 tilinpäätös	7 188 100 700

02. Yhteisövero

Momentilta vähennetään 182 000 000 euroa.

Selvitysosa: Yritysten tulokehityksen arvioidaan jatkuvan vahvana vuonna 2011, mutta yhteisöveron kertymien kasvu on ollut ennakoitua hitaampaa. Valtion yhteisöverokertymä jäi 274 milj. euroa budjetoitua pienemmäksi vuonna 2010. Kertymätietojen ja vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saa-

tujen alustavien tietojen perusteella arvioidaan, että lopullisen yhteisöveron määrä verovuodelta 2010 jää noin 300 milj. euroa viime syksynä ennustettua pienemmäksi. Muutos alentaa myös yhteisöveron lopullisen veron ennustetta jatkuvuosiensa osalta. Edellä olevan johdosta momentin tuloarviota alennetaan 182 000 000 eurolla.

Taloukasvun ja yritysten tulokehityksen jatkuessa vahvana on toisaalta havaittavissa myös joitain merkkejä tässä esitettyä myönteisemmästä kehityksestä, joka voisi jatkuessaan nostaa tuottoarviota tässä esitettyä korkeammaksi.

Yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys (milj. euroa)

	talousarvio	II lisätalous- arvioesitys
Verovuoden lopullinen vero 2010	5 000	4 700
Verovuoden lopullinen vero 2011	5 400	5 270

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2011

	talousarvio	ennuste	II lisätalous- arvioesitys
Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa			
— verovuodelta 2012	462	400	-62
— verovuodelta 2011	4 617	4 332	-285
— verovuodelta 2010	593	673	80
— aikaisemmilta verovuosilta	35	35	-
Yhteensä	5 707	5 440	-267
— josta valtion osuus	3 789	3 607	-182

2011 II lisätalousarvio	-182 000 000
2011 talousarvio	3 789 000 000
2010 tilinpäätös	2 972 396 819
2009 tilinpäätös	2 207 020 618

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 303 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvion lisäys perustuu kertymätietoihin ja kokonaistaloudellisen ennusteen muutokseen. Talouskasvun elpyminen ja työllisyystilanteen koheneminen ovat kohottaneet kotitalouksien luottamusta, mikä näkyy erityisesti kestokulutustavaroiden kysynnässä. Myös hintojen nopea nousu lisää yk-

sityisen kulutuksen arvoa, ja arvio kotitalouksien kulutusmenojen arvon kasvusta vuonna 2011 on noussut 4,5 prosentista 5,8 prosenttiin.

2011 II lisätalousarvio	303 000 000
2011 talousarvio	14 571 000 000
2010 tilinpäätös	13 710 451 824
2009 tilinpäätös	13 315 890 692

10. Muut verot

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä 95 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvion lisäys johtuu uusien henkilöautojen myynnin kasvuennusteesta. Talousarvion tuloarvio perustui oletukseen 117 000 uuden henkilöauton myynnistä vuonna 2011. Autokauppa on jatkanut elpymistään vuonna 2011. Alkuvuodelta saatujen

tietojen perusteella uusien henkilöautojen myynnin odotetaan nousevan 130 000:een ja autoveron kertymän 1 107 milj. euroon.

2011 II lisätalousarvio	95 000 000
2011 talousarvio	1 012 000 000
2010 tilinpäätös	941 127 018
2009 tilinpäätös	686 898 654

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

<i>01. Osuus Suomen Pankin voitosta</i>	2011 II lisätalousarvio	45 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä	2011 talousarvio	150 000 000
45 000 000 euroa.	2010 tilinpäätös	260 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Pankkivaltuusto on päättänyt, että pankki tulouttaa valtiolle 195 milj. euroa vuoden 2010 tuloksen perusteella. Nyt tuloutettava osuus on noin 69 % koko voitosta.	2009 tilinpäätös	250 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

<i>01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset</i>	euron suorituksella tulevasta kauppahintasääntämisestä.	
Momentille arvioidaan kertyvän lisäystä		
181 400 000 euroa.		
<i>Selvitysosa:</i> Liikelaitosten voiton tuloutuksiksi on päätetty yhteensä 346,4 milj. euroa. Senaatti-kiinteistöjen voiton tuloutus on talousarviossa ennakoitua suurempi, 250 milj. euroa, mikä pääosin selittyy Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n kertaluonteisella, 150 milj.	2011 II lisätalousarvio	181 400 000
	2011 talousarvio	165 000 000
	2010 tilinpäätös	191 884 000
	2009 tilinpäätös	158 853 316

Osasto 15 LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentilta vähennetään 814 591 000 euroa.

Selvitysosa: Nimellisarvoiseen nettolainanottoon merkitään vähennystä 814 591 000 euroa, jolloin nimellisarvoisen nettolainanoton määrä on 8 247 390 000 euroa vuonna 2011. Velanhallinnan erät mukaan lukien nettotulojen määrä on 8 197 390 000 euroa vuonna 2011.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto (netto)	8 247
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	8 197
2011 II lisätalousarvio	-814 591 000
2011 I lisätalousarvio	941 356 000
2011 talousarvio	8 070 625 000
2010 tilinpäätös	11 272 089 213
2009 tilinpäätös	10 264 465 191

M Ä Ä R Ä R A H A T

Pääluokka 28 VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

80. Ahvenanmaan maakunnan tukeminen

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	ossa arvioitujen tulojen määrän lisääntymisestä.	
Momentille myönnetään lisäystä 3 809 000 euroa.	2011 II lisätalousarvio	3 809 000
<i>Selvitysosa:</i> Lisäys aiheutuu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteena olevien valtion vuoden 2011 talousarvio-	2011 I lisätalousarvio	-1 019 000
	2011 talousarvio	191 053 000
	2010 tilinpäätös	175 028 505
	2009 tilinpäätös	164 486 434

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys- ja yrittäjäyyspolitiikka

51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet
(kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään lisäystä 28 000 000 euroa.

Valtuus. Momentin perusteluja muutetaan siten, että vuonna 2011 saa julkisten työvoimapalvelujen ja niitä täydentävien palvelujen hankinnasta aiheutua valtiolle Kainuun hallintokokeilun piiriin kuuluvia työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintoja lukuun ottamatta menoja vuoden 2011 jälkeen enintään 109 851 000 euroa.

Selvitysosa: Lisämääräraha suunnataan lähinnä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen. Lisämäärärahasta arvioidaan käytettävän työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan yhteensä 8 800 000 euroa, josta 7 540 000 euroa ammatilliseen koulutukseen ja 1 260 000 euroa valmentavaan koulutukseen. Koulutuksen hankintavolyymien lisäys on yhteensä noin 220 000 opis-

kelijatyöpäivää. Työllistämiseen arvioidaan käytettävän yhteensä 19 200 000 euroa, josta 12 000 000 euroa palkkatukeen yksityiselle sektorille, 3 900 000 euroa kunnille ja kuntayhtymille, 1 580 000 euroa valtiolle, 1 570 000 euroa starttirahaan ja 150 000 euroa osa-aikalisään. Toimenpiteissä olevien määrän lisäys on 3 700 henkilöä keskimäärin.

Myöntämisvaltuuden lisäys 4 000 000 eurola aiheutuu työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan käytettävän määrärahan lisäyksestä. Myöntämisvaltuuden lisäyksestä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 3 000 000 euroa vuonna 2012 ja 1 000 000 euroa vuonna 2013.

2011 II lisätalousarvio	28 000 000
2011 talousarvio	535 338 000
2010 tilinpäätös	538 081 215
2009 tilinpäätös	497 992 256